
R E C E N Z J E

STUDIA NAUK TEOLOGICZNYCH
TOM 4 – 2009

KS. MARIAN RUSECKI

Ks. Jacenty Mastej, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2009, ss. 382.

Męka, śmierć i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa należy do centralnych wydarzeń historii Bożego objawienia i zbawienia. Cała ziemską egzystencją Wcielonego Syna Bożego ma orientację staurologiczno-rezurekcyjną. Dla wierzących w Chrystusa wydarzenie krzyża i zmartwychwstania jest źródłem, z którego wypłynęło chrześcijaństwo, i w którym permanentnie się ono odradza i umacnia. Mając to na uwadze, z radością należy zauważyć nową publikację książkową z zakresu teologii fundamentalnej: *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa* (Wydawnictwo KUL, Lublin 2009, ss. 382). Jej autor, ksiądz Jacenty Mastej, jest adiunktem w Katedrze Chrystologii Fundamentalnej KUL.

Recenzowana publikacja składa się z czterech rozdziałów, które ujmują całość zagadnienia podjętego w temacie i zasadniczo je wyczerpują. W rozdziale pierwszym (s. 15–101) autor podjął zagadnienie transcendentnej świadomości Jezusa w następujących aspektach: co Jezus wiedział o sobie, o swojej bosko-ludzkiej podmiotowości, o powierzonej Mu misji? Czy znał jej ziemski kres? Ksiądz Mastej, powołując się na przekazy ewangelijne, wykazuje, że Wcielony Syn Boży objawia swoją współistotność z Ojcem, synowską relację z Nim oraz świadomość, że przez Ojca został posłany na świat. Zdaniem autora, Jezus wie również, że celem Jego misji jest odkupienie człowieka, które dokona się przez krzyż i zmartwychwstanie. Już w czasie ziemskiego życia objawia staurologiczno-rezurekcyjny charakter swego posłannictwa – czasem wprost (mówi o nim), czasem zaś czyni to pośrednio.

Przedmiotem dysertacji są wydarzenia z życia Jezusa oraz Jego wypowiedzi, które pozwalają nam dotrzeć i zrozumieć ów staurologiczno-rezurekcyjny wymiar świadomości. Ksiądz Mastej analizuje więc chrzest Jezusa w Jordanie, kuszenie na pustyni, cuda, przemienienie na górze Tabor, uroczysty wjazd do Jerozolimy, namaszczenie w Betanii, Ostatnią Wieczerzę i modlitwę w Ogrodzie Oliwnym. Wydarzenia te stanowią ważne, świadomie przez Jezusa przeżywane etapy na drodze nieuchronnie prowadzącej do męki, śmierci i zmartwychwstania. Autor stwierdza, że Jezus uprzedza mające nadejść wydarzenia i ukazuje ich zbawcze znaczenie. Świadczy o tym prorocki styl Jego nauczania, zapowiedzi męki, zmartwychwstania oraz wywyższenia Syna Człowieczego. Uczniów natomiast Jezus wzywa do naśladowania Go, podążania Jego drogą, którą konsekwentnie, w konkretny i zamierzony sposób sam przemierza.

W analizie ewangelijnych tekstów ks. Jacenty Mastej uwzględnił także ich starotestamentowy kontekst. Wszak za wiarygodnością Osoby Jezusa Chrystusa przemawia fakt, że w Nim wypełniają się Pisma. Wiedza, którą Jezus posiadał na temat czekającej Go krzyżowej śmierci i zmartwychwstania harmonizuje z Jego mesjańską i boską świadomością. Prezentacja staurologiczno-rezurekcyjnej świadomości Jezusa Chrystusa (krzyż i zmartwychwstanie są w pracy traktowane jako jedno wydarzenie) stanowi pierwszy krok w kierunku ukazania wyjątkowego charakteru Jego posłannictwa oraz prawdziwości wysuwanych przez Niego roszczeń. Tym samym stanowi rację staurologiczno-rezurekcyjnej wiarygodności chrześcijaństwa. Dodać należy, że w tym rozdziale autor przeciwstawia się wszystkim naturalistycznym i ewolucyjnym teoriom na temat świadomości mesjańskiej Jezusa i przygotowuje grunt do dalszych rozważań.

Rozdział drugi (s. 103–171) autor poświęcił wiarygodności *mysterium crucis*. Śmierć na krzyżu, która kończy ziemskie życie Jezusa Chrystusa, w świetle Pism, Jezusowego nauczania i interpretacji wczesnochrześcijańskich nabiera zbawczego znaczenia. Krzyż objawia Trójjedynego Boga: Ojca, Wcielonego Syna i Ducha Świętego. Na krzyżu Bóg ukazuje wewnątrztrynitarną *agape*, jak również swoją miłość do człowieka i świata. Misterium cierpienia oraz śmierci Wcielonego Syna Bożego odsłania także prawdę o człowieku, o jego grzeszności i potrzebie odkupienia, o sensie ludzkiego cierpienia, śmierci i o sensie życia. Przez krzyż swojego Syna, przez Jego miłość i posłuszeństwo Bóg ofiarowuje człowiekowi odkupienie i zbawienie.

Książd Jacenty Mastej wykazuje – co też podkreśla współczesna teologia – że Jezus, umierając, złożył przebłagalno-ekspijacyjną ofiarę i ustanowił Nowe Przymierze, natomiast zstępując do otchłani podarował człowiekowi (ludzkości) solidarną i ocalającą miłość. Zdaniem autora, ukazanie krzyża jako misterium Bożego Objawienia i zbawienia stanowi kolejny krok na drodze do wykazania staurologiczno-rezurekcyjnej wiarygodności chrześcijaństwa.

Krzyżowa śmierć Jezusa została nierozzerwalnie związana z Jego zmartwychwstaniem, które stanowi dopełnienie wydarzeń staurologicznych. Problematyka wiarygodności zmartwychwstania została przez ks. Masteja przedstawiona w rozdziale trzecim (s. 173–245). Realność zmartwychwstania Jezusa Chrystusa – zdaniem Masteja – ukazują nowotestamentowe świadectwa wielkanocne: wyznania wiary, hymny liturgiczne, pierwotna katecheza apostołska oraz narracje ewangelijne. Jego wiarygodność potwierdzają znaki rezurekcyjne: chrystofanie i pusty grób. Chrystofanie przekonują o prawdziwości rezurekcji, a ich świadkowie rozpoznają w Zmartwychwstałym, który im się ukazuje, Ukrzyżowanego.

Dokonane w zmartwychwstaniu dzieło Objawienia i zbawienia człowieka jest wypełnieniem starotestamentowych zapowiedzi oraz odpowiedzią na oczekiwania ludzkości. Tym samym jest doskonałym potwierdzeniem wierności, miłości i wszechmocy Boga. Natomiast uwielbienie ludzkiego ciała Jezusa stanowi podstawę uzasadnionej nadziei na finalną odnowę człowieka i świata stworzonego. Rezurekcja Jezusa jest zatem zapowiedzią powszechnego zmartwychwstania na końcu czasów. Ukazanie jej wyjątkowego charakteru oraz zbawczego znaczenia stanowi ważny etap budowania staurologiczno-rezurekcyjnego argumentu wiarygodności chrześcijaństwa.

Rozdział czwarty (s. 247–305) autor poświęcił wiarygodności Kościoła. Jej staurologiczno-rezurekcyjne racje można dostrzec w jego genezie i naturze. Wydarzenie krzyża i zmartwychwstania wraz z zesłaniem Ducha Świętego stanowi finalny akt eklezjotwórczy. Kościół, zrodzony w tym wydarzeniu, permanentnie się rodzi i żyje, urzeczywistnia zbawcze misterium staurologiczno-rezurekcyjne, które stanowi centrum Jego wiary i przepowiadania, posługi sakramentalnej oraz diakonii. W *mysterium Ecclesiae* śmierć i zmartwychwstanie Jezusa jest wydarzeniem wciąż żywym, aktualnym, dynamicznym i zbawczym. Dzięki temu wydarzeniu Kościół nieustannie się buduje, odnawia, objawia światu jako wiarygodna, staurologiczno-rezurekcyjna wspólnota. Ukazanie wiarygodności Kościoła w świetle krzyża i zmartwychwstania stanowi ostatni etap budowania staurologiczno-rezurekcyjnego argumentu.

Opracowanie ks. Masteja obejmuje także wstęp (s. 7–14), zakończenie (s. 307–311), syntezę w języku angielskim (s. 313–316) oraz niemieckim (317–321), wykaz skrótów (s. 323–325) i przejrzystą bibliografię (s. 327–369). Niekwestionowanym walorem omawianej publikacji jest oryginalna próba sformułowania nowego argumentu teologicznofundamentalnego służącego uzasadnieniu wiarygodności Objawienia dokonanego w Jezusie Chrystusie. Przeprowadzone rozważania wypukliły centralną prawdę wiary chrześcijańskiej: Jezus Chrystus, Wcielony Syn Boży, umarł, zmartwychwstał i żyje. Krzyż i zmartwychwstanie jest ostatecznym uzasadnieniem Boskich roszczeń Jezusa, a tym samym chrześcijaństwa jako religii objawionej i zbawczej.

Właśnie powiązanie krzyża i zmartwychwstania w jednym argumencie stanowi o nowatorskim charakterze propozycji ks. Masteja. W dotychczasowej teologii, głównie w teologii i apologetyce protestanckiej, więcej mówiło się o odkupieńczej męce i śmierci Jezusa, objawieniu miłości Bożej, mniej natomiast o jego sile motywacyjnej. Z kolei w argumencie ze zmartwychwstania za mało uwzględniano rolę krzyżowej śmierci Jezusa. Ograniczano się do stwierdzenia, że śmierć logicznie i faktycznie poprzedzała rezurekcję Jezusa, w której objawił On przede wszystkim moc Bożą. Ksiądz Mastej zaproponował, aby wydarzenia paschalne potraktować łącznie, scalić je w jednym argumencie. Moim zdaniem taki kierunek myślenia godny jest dalszych badań i nowych prób, które ją zweryfikują.

Ważnym atutem dysertacji jest świadomość autora dotycząca konieczności wiązania staurologiczno-rezurekcyjnego argumentu z innymi argumentami uzasadniającymi wiarygodność chrześcijaństwa: rezurekcyjnym, skrypturystycznym, taumaturgicznym, agapetologicznym, martyrologicznym, prakseologicznym, sperancyjnym i werytatywnym. Ksiądz Mastej odwołuje się do nich w trakcie prowadzonej naukowej refleksji. Budowane przez teologię fundamentalną różnorodne argumenty wzajemnie się dopełniają i uzupełniają, co sprawia, że argumentacja jest bardziej wszechstronna, zobiektywizowana i spójna. Tym samym chrześcijaństwo jest wieloaspektowo uzasadniane.

W pracy ks. Masteja znajdują się też pewne – raczej drobne – niedociągnięcia. W moim przekonaniu w rozdziale I i II zbyt dużo jest materiału biblijnego, np. przytaczanie perykop, które potem zostają w sposób narracyjny omówione, sprawia wrażenie powtórzeń. Wystarczyłoby chyba umieścić w pracy wyprowadzone z nich

wnioski. W kilku miejscach w książce pojawia się wzmianka o pełni Objawienia i zbawienia w Jezusie Chrystusie, np. w rozdziale II. Tak powinien brzmieć wniosek końcowy. Moim zdaniem, autor zbyt często cytuje, choć w dalszych partiach książki dokładnych przytoczeń już unika.

W sumie, mimo tych drobnych niedociągnięć, publikacja ks. Jacentego Masteja jest nowatorska, oryginalna, erudycyjna, napisana ładnym, literackim językiem. Podjęta w niniejszej pracy próba skonstruowania argumentu staurologiczno-rezurekcyjnego stanowi *novum* w teologii i wpisuje się w nurt prac badawczych prowadzonych w Instytucie Teologii Fundamentalnej KUL poświęconych wiarygodności chrześcijaństwa. Książka ta może być polecana studentom teologii, ale jest też cenną lekturą dla wszystkich wierzących, którzy pragną pogłębić swą wiarę lub poszukują jej głębokiego uzasadnienia.

KS. GRZEGORZ DZIEWULSKI

Bp K. Koch, *Die Kirche Gottes. Gemeinschaft im Geheimnis des Glaubens*, Sankt-Ulrich-Verlag, Augsburg 2007, ss. 288.

Biskup Kurt Koch (ur. 1950 r., Emmenbrücke, kanton Lucerna) należy do postaci znanych w akademickim środowisku Szwajcarii. Studia teologiczne odbył w Monachium i Lucernie (1975). Po kilkuletniej pracy jako świecki teolog przyjmuje święcenia kapłańskie (1982), a po czterech latach posługi duszpasterskiej w Bernie podejmuje pracę na stanowisku docenta w instytucie katechetycznym w Lucernie (1986), owocującą doktoratem (1987) i habilitacją (1989). Jego karierę akademicką wieńczy stanowisko honorowego profesora dogmatyki, etyki, liturgiki i teologii ekumenicznej na uniwersytecie w Lucernie. W niedługim czasie zostaje mianowany biskupem Bazylei (1995). O kontynuacji teologicznych pasji świadczy omawiana monografia, kolejna w jego dorobku naukowym ponad 60 książek i artykułów.

Swoją wizję Kościoła autor zaprezentował w czterech częściach książki, poświęconych kolejno jego genezie, drogom wzrostu, specyfice działalności i przymiotom. W części pierwszej – *Życie i postać Kościoła* – Koch opisuje Kościół jako dzieło Ducha i misterium Jezusa (rozdział 1 – *Lud Boży z Ciała Chrystusa*). Jego tożsamość określają chrzcielne i konfirmalne wezwania do gromadzenia się powołanego ludu na sprawowanie pamiętki Pana oraz posłannictwo głoszenia Ewangelii. Cześć tę wieńczy rozdział poświęcony wspólnocie lokalnej w perspektywie Kościoła uniwersalnego (*Kościół żyje w lokalnej wspólnocie*). Wspólnota ta jest dla wiernych podstawowym miejscem doświadczenia Kościoła, także w jego wymiarze uniwersalnym. Jedność Kościoła uniwersalnego i Kościoła lokalnego lokalnego wyraża się widzialnie w urzędzie i osobie biskupa Rzymu, a urzeczywistnia na poziomie wspólnoty parafialnej, między poszczególnymi gminami oraz w łączności z apostołami.